

Lietuvos
studentų sąjunga

Studentų teisių ir garantijų deklaracija

Lietuvos studentų sąjungos remdamasi ilgamete patirtimi teigia, kad studentams trūksta informacijos apie jų teises bei jiems priklausančias garantijas, galimybes daryti įtaką aukštosios mokyklos studijų proceso kokybei.

Lietuvos studentų sąjunga nusprendė parengti Studentų teisių ir garantijų deklaraciją, kaip vieną iš priemonių, skirtų padėti Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuojantiems asmenims ginti savo teises, teisėtus interesus bei lūkesčius. Tikimasi, kad šis leidinys sustiprins kiekvieno studento individualų pasitikėjimą savimi, suteiks teisinį pagrindą argumentuotam nuomonės formavimui ir taps įrankiu į šviesesnį rytojų, už kurio kūrimą atsakingas kiekvienas studentas.

Lietuvos studentų sąjunga yra nacionalinė, demokratinė, nepriklausoma ir nevyriausybinė organizacija, atstovaujanti Lietuvos studentų interesams, vienijanti 29 Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų savivaldas ir atstovaujanti 120 tūkstančių studentų. Lietuvos studentų sąjunga atstovauja Lietuvos studentams ir juos gina nacionaliniu lygiu. Siekdama įgyvendinti šią savo misiją, Sąjunga organizuoja renginius bei akcijas. Tokiu būdu taip pat siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į egzistuojančias problemas, kurti ir tobulinti švietimo sistemą, skatinti studentų bei visos akademinės bendruomenės partnerystę.

TURINYS

1. Teisė į kokybišką išsilavinimą
2. Teisė į finansinę paramą
3. Teisė į socialines garantijas
4. Teisė į dalyvavimą aukštosios mokyklos sprendimų priėmimo procese
5. Užsienio studentų teisės ir garantijos Lietuvoje
6. Užsienio lietuvių teisės ir garantijos Lietuvoje
7. Studentų savivaldos teisės
8. Tarptautiniuose dokumentuose reglamentuojamos ar deklaruojamos studentų teisės bei garantijos

STUDENTŲ TEISIŲ IR GARANTIJŲ SAŲVADAS

Studentas – asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal studijų programą arba doktorantūroje. (Mokslo ir studijų įstatymas, 4 straipsnis, 19 dalis).

Teisė į kokybišką išsilavinimą

- Aukštasis mokslas prieinamas visiems pagal kiekvieno žmogaus sugebėjimus. Gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas. (LR Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalis).
- Studento pasiekti studijų rezultatai baigus modulį (dalyką) vertinami priskiriant juos studijų pasiekimų lygmeniui. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 78 straipsnio 1 dalis).
- Skiriami trys studijų pasiekimų modulių (dalykų) lygmenys: puikus, tipinis ir slenkstinis. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 78 straipsnio 2 dalis).
- Po aukštosios mokyklos nustatyto vertinamojo laikotarpio, ne ilgesnio kaip studijų metai, modulių (dalykų) vertinimai apibendrinami ir nustatomas vertinamojo laikotarpio studijų pasiekimų lygmuo. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 78 straipsnio 3 dalis).
- Gerai besimokančiu laikomas studentas, neturintis akademinų skolų, įvykdęs visus studijų programai vertinamuoju laikotarpiu keliamus reikalavimus ir pasiekęs puikų arba tipinį pasiekimų lygmenį. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 78 straipsnio 4 dalis).
- Studentui, kurio trumposios pakopos, pirmosios pakopos ar vientisosios studijos yra valstybės finansuojamos, po aukštosios mokyklos nustatyto vertinamojo laikotarpio, ne ilgesnio kaip studijų metai, valstybės finansavimas studijoms išlieka, jeigu jis atitinka nustatytus gero mokymosi kriterijus. Jeigu studentas neatitinka gero mokymosi kriterijų, jis netenka valstybės finansavimo. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 78 straipsnio 5 dalis).

- Studentai turi teisę studijuoti pagal daugiau negu vieną studijų programą arba kitus studijų dalykus toje pačioje arba kitoje aukštojoje mokykloje. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 62 straipsnio 1 punktas 3 dalis).
- Studentai turi teisę vertinti studijuojamų dalykų dėstymo ir studijų aprūpinimo kokybę. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 62 straipsnio 1 punktas 4 dalis).
- Jeigu pagal krypties, dėl kurios priimtas sprendimas neakredituoti, studijas yra studijuojančių studentų, aukštoji mokykla, aukštoji mokykla egzilyje, filialas per 2 mėnesius (neįskaitant liepos ir rugpjūčio mėnesių) nuo sprendimo dėl krypties studijų neakreditavimo priėmimo dienos privalo: Sudaryti priemonių, užtikrinančių krypties studijose studijuojantiems studentams galimybes baigti kokybiškas studijas, įgyvendinimo planą (t. y. nurodyti, kokių priemonių aukštoji mokykla, aukštoji mokykla egzilyje, filialas imsis siekiant ištaisyti esminius krypties studijų trūkumus). (LR Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo 25 straipsnio 1 dalis).
- Jeigu darbuotojas savo iniciatyva studijuoja, siekdamas studijų krypties bakalauro, magistro kvalifikacinio laipsnio ir (arba) profesinės kvalifikacijos pagal formaliojo profesinio mokymo programas, ir darbdavys apmoka visas ar ne mažiau kaip pusę šių išlaidų, darbo sutarties šalys papildomai gali susitarti dėl to, kad darbuotojas laikotarpiu, iki tęsia darbdavio lėšomis apmokėtas studijas, ir per trejus metus po šio laikotarpio pabaigos darbo sutartį savo iniciatyva be svarbių priežasčių gali nutraukti tik atlyginęs darbdaviui jo patirtas išlaidas. (LR darbo kodekso 37 straipsnio 4 dalis).

- Kai yra priimtas sprendimas likviduoti valstybinę aukštąją mokyklą, švietimo ir mokslo ministras, įvertinęs aukštosios mokyklos tarybos nuomonę, paskiria likvidatorių, kuris pagal Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintą likvidavimo projektą ir grafiką likviduoja valstybinę aukštąją mokyklą. Likvidavimo projekte turi būti išdėstyti siūlymai dėl galimybių studentams tęsti studijas kitose aukštosiose mokyklose užtikrinimo, taip pat siūlymai dėl valstybinės aukštosios mokyklos turto naudojimo. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 39 straipsnis).
- Studijų metų pradžią ir pabaigą nustato aukštoji mokykla. Per studijų metus studentams turi būti suteikiamos ne trumpesnės kaip vieno mėnesio nepertraukiamos atostogos (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 53 straipsnis, 1 punktą).
- Pagal studijų programą numatyta studentų praktikai atlikti įmonė, įstaiga ar organizacija, kurioje studentas atlieka praktiką, ir studentas bei aukštoji mokykla, kurioje jis studijuoja, sudaro praktinio mokymo sutartį. Pavyzdinę sutarties formą tvirtina švietimo ir mokslo ministras. Už studentų praktikos organizavimą atsakinga aukštoji mokykla. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 53 straipsnis, 16 dalis).
- Iki 10 procentų geriausiai kolegijas baigusiu studentų, siekiančių įgyti kompetencijų ir gebėjimų tęsti studijas pagal magistrantūros studijų programą, atsižvelgus į jų studijų kolegijoje rezultatus, gali studijuoti pagal universiteto vykdomas išlyginamąsias ir (ar) papildomas studijas, valstybės finansuojamoje vietoje švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 56 straipsnis, 2 dalis).

- Asmuo, priimamas į valstybės tarnautojo pareigas, turi atitikti šiuos bendruosius reikalavimus: turėti aukštąjį universitetinį arba aukštąjį koleginį išsilavinimą. (LR valstybės tarnybos įstatymas 9 straipsnis 1 punktas 4 dalis).
- Paslaugų teikėjas (šiuo atveju aukštoji mokykla) teikdamas paslaugas privalo veikti sąžiningai ir protingai, kad tai labiausiai atitiktų klientų, o šiuo atveju, studentų interesams. Teisinis išaiškinimas - O tai reiškia, kad tokia norma įteisina studentų interesų prioriteto principą prieš aukštąją mokyklą, su kuria buvo sudaryta sutartis, nes paslaugų teikėjas visada turi teikti pirmumą kliento interesams, veikti jo naudai. (Civilinis Kodeksas, 6.718 straipsnis, 1 dalis).
- Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka gali būti skiriama parama (ne didesnė nei 530 bazinės socialinės išmokos dydžių (toliau – BSI) vieniems studijų metams) įstojusiems į aukštąsias mokyklas ne Lietuvos Respublikoje ir jose studijuojantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, taip pat kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių piliečiams, dirbantiems ir (arba) turintiems teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, ir jų šeimos nariams. Ši parama gali būti skiriama ir kitų užsienio valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės, turintiems teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse ar kituose teisės aktuose nenustatyta kitaip. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 9 punktas).

- Asmenys, studijuojantys valstybės finansuojamose vietose, valstybinei aukštajai mokyklai neturi mokėti jokių tiesiogiai su studijų programos įgyvendinimu susijusių įmokų, išskyrus šio įstatymo 80 straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus (asmenys vienu metu studijuoja pagal dvi ar daugiau profesinių studijų programas ir bent viena jų finansuojama valstybės biudžeto lėšomis). (LR Mokslo ir studijų įstatymo 80 straipsnio 1 punkto 3 dalis).

Teisė į finansinę paramą

- Atsižvelgiant į studentams skiriamos paramos teisinį reglamentavimą, jos skyrimo tikslus bei mokėjimo tvarką, Aprašo nustatyta tvarka studentams teikiama (mokama) parama Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ) taikymo aspektu pagal turinį laikytina studentų stipendijomis, finansuojamomis valstybės lėšomis. GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 33 punkte nustatyta, kad mokyklų studentų ir mokinių stipendijos ir pašalpos, kurioms mokėti naudojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšos, yra priskiriamos gyventojų neapmokestinamosioms pajamoms. Vadovaujantis šia GPMĮ nuostata, tvarkos apraše „Dėl Paramos įstojusiems į aukštąsias mokyklas ne Lietuvos Respublikoje ir jose studijuojantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, taip pat kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių piliečiams, dirbantiems ir (arba) turintiems teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, ir jų šeimos nariams, taip pat ir kitų užsienio valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės, turintiems teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje“ nustatyta tvarka studentams teikiama (mokama) parama pajamų mokesčiu neapmokestinama. (VMI išaiškinimas).

- Finansinė pagalba teikiama Lietuvos Respublikos piliečiams arba kitų valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės, kurie yra deklaravę nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, atitinkantiems visas šias sąlygas. Finansinė pagalba teikiama neatsižvelgiant į tai, kuria studijų forma studijuoja neįgalusis (Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašas, tvirtinamas LR Vyriausybės, 3 punktas):

3.1. turi teisės aktų nustatyta tvarka nustatytą 45 procentų ar mažesnę darbingumo lygį arba sunkų ar vidutinį neįgalumo lygį;

3.2. aukštojoje mokykloje pirmą kartą (išskyrus šio aprašo 10.3 punkte numatytą atvejį) studijuoja:

3.2.1. pagal pirmosios pakopos (profesinio bakalauro arba bakalauro) studijų programą arba pagal vientisųjų studijų programą;

3.2.2. pagal antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programą;

3.2.3. pagal laipsnio nesuteikiančią studijų programą;

3.2.4. trečiojoje pakopoje (doktorantūroje) ;

3.3. neturi akademinų skolų pagal studijuojamą studijų programą ir (arba) aukštosios mokyklos nustatyta tvarka skirtų nuobaudų.

- Neįgaliesiems, atitinkantiems minėto Aprašo 3 punkto reikalavimus, teikiamos šios finansinės pagalbos priemonės (Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašas, tvirtinamas LR Vyriausybės, 5 punktas):

5.1. specialiesiems poreikiams tenkinti – 50 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio tikslinė išmoka kas mėnesį;

5.3. įstojusiems į aukštąsias mokyklas 2009 metais ir vėliau ir studijuojantiems aukštosiose mokyklose Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis nefinansuojamose vietose – 3,2 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytos bazinės socialinės išmokos dydžio tikslinė išmoka už kiekvieną semestrą studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti.

5.4. šiame apraše nurodytiems asmenims švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai skirtų Europos Sąjungos struktūrinių fondų asignavimų kartą per mėnesį gali būti skiriama 4 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytų bazinių socialinių išmokų dydžio tikslinė išmoka studijų prieinamumui didinti. Pažangūs studentai, kuriems nustatytas 45 proc. ir mažesnis darbingumo lygis gali gauti tikslinę išmoką (152 Eur per mėnesį) studijų prieinamumui užtikrinti. Ši parama yra skiriama įgyvendinant Europos socialinio fondo paremtą projektą „Studijų prieinamumo didinimas“.

- Jeigu neįgalusis nebeatitinka šio aprašo 3.3 punkte nurodytų sąlygų, 5.1 punkte nurodytos išmokos mokėjimas jam sustabdomas nuo kito mėnesio ir pratęsimas neįgaliojo rašytiniu prašymu, pateikiamu aukštosios mokyklos vadovui arba jo įgaliotam asmeniui, tik nuo kito mėnesio, kai panaikinamos akademinės skolos ir (arba) aukštosios mokyklos skirtos nuobaudos. (Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašas, tvirtinamas LR Vyriausybės, 6 punktas).
- Vyriausybės nustatyta tvarka ir dydžiu daliai valstybės nefinansuojamose trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų ar vientisųjų studijų vietose geriausiai rezultatais studijų metus baigusių asmenų kiekvienais metais kompensuojama per atitinkamą laikotarpį sumokėta studijų kaina (studijų kainos dalis, ne didesnė kaip norminė studijų kaina). Asmenų, kuriems kompensuojama studijų kaina (studijų kainos dalis, ne didesnė kaip norminė studijų kaina), skaičius pagal konkrečią aukštosios mokyklos studijų kryptį nustatomas šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Valstybės nefinansuojamose studijų vietose geriausiai studijų metus baigusių asmenų eilės pagal studijų kryptis sudaromos aukštosios mokyklos nustatyta tvarka. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 79 straipsnis 1 punktas).

Teisė į socialines garantijas

- Apdraustaisiais, kurie draudžiami valstybės lėšomis laikomi (Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas, 6 straipsnis, „Draudžiamieji ir apdraustieji privalomuoju sveikatos draudimu“): Lietuvos Respublikos aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys pagal nuolatinės studijų formos studijų programas, Lietuvos Respublikos piliečiai ir kitų valstybių piliečiai bei asmenys be pilietybės, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, studijuojantys Europos Sąjungos valstybių narių (taip pat Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, jeigu studijos buvo pradėtos iki šios valstybės išstojimo iš Europos Sąjungos dienos) aukštosiose mokyklose pagal nuolatinės studijų formos studijų programas, mokiniai, kurie mokosi Lietuvos Respublikos mokyklose pagal bendrojo ugdymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu (išskyrus pilnamečius asmenis, kurie mokosi pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas) ir pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu, pagal formaliojo profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu ir pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu;
- Teisę įsigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo tolimojo arba vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais bilietą su 50 procentų nuolaida turi aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys pagal nuolatinę arba dieninę studijų formą, Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai bei jų šeimos nariai, studijuojantys Europos Sąjungos valstybių narių ar Europos ekonominės erdvės valstybių aukštosiose mokyklose pagal nuolatinę arba dieninę studijų formą,

taip pat mokiniai, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu, pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu (LR transporto lengvatų įstatymas, 3 straipsnis).

- Studentai turi teisę išeiti akademinių atostogų dėl ligos, gydytojui ar gydytojų konsultacinei komisijai rekomendavus, arba dėl nėštumo ir gimdymo, vaiko priežiūros, taip pat kartą per studijų laikotarpį dėl asmeninių priežasčių, bet ne ilgesniam kaip vienu studijų metų laikotarpiui, neprarandant studento statuso ir teisės po akademinių atostogų tęsti studijas valstybės finansuojamoje studijų vietoje, jeigu joje studijavo prieš išeidami akademinių atostogų. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 62 straipsnis 1 punktas 6 dalis).
- Jeigu trumposios pakopos, pirmosios studijų pakopos ir vientisųjų studijų atitinkamos studijų krypties ir studijų formos studijų kurse nėra valstybės nefinansuojamose studijų vietose studijuojančių studentų, atitinkančių gero mokymosi kriterijus, valstybės finansuojamose studijų vietose studijuojantiems ir neturintiems akademinių skolų studentams valstybės finansavimas studijoms išlieka, nors jų vertinamojo laikotarpio pasiekimų lygmuo yra slenkstinis. (LR Mokslo ir studijų įstatymas, 78 straipsnis 2 punktas 6 dalis).
- Skatinamosios stipendijos geriausiems studentams, neatsižvelgiant į jų studijų finansavimo pobūdį, skiriamos iš aukštųjų mokyklų ar kitų lėšų, atsižvelgiant į studijų rezultatus ar kitus akademinius laimėjimus. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnis, 3 punktas).

- Aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys pagal nuolatinę arba dieninę studijų formą, Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai bei jų šeimos nariai, studijuojantys Europos Sąjungos valstybių narių ar Europos ekonominės erdvės valstybių aukštosiose mokyklose pagal nuolatinę arba dieninę studijų formą, vaikai nuo 7 iki 8 metų, mokiniai, kurie mokosi mokyklose pagal bendrojo ugdymo programas (išskyrus pilnamečius asmenis, kurie mokosi pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas) grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu ir pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu, pagal formaliojo profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu ir pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu, ir mokyklų, vykdančių specializuoto ugdymo krypties programas, mokiniai turi teisę įsigyti važiavimo vietinio (miesto) reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais bilietą su šiomis nuolaidomis (LR transporto lengvatų įstatymas, 6 straipsnis):
  - 1) terminuotą vardinį važiavimo bilietą – su 80 procentų nuolaida;
  - 2) vienkartinį važiavimo bilietą – su 50 procentų nuolaida.
- Socialines stipendijas (3,25 BSI kas mėnesį) gali gauti aukštųjų mokyklų pirmosios pakopos, vientisųjų studijų, antrosios pakopos studijų studentai ir studentai, studijuojantys pagal laipsnio nesuteikiančias studijų programas (išskyrus rezidentūrą), (toliau – studentai), atitinkantys bent vieną iš šių kriterijų (LR Vyriausybės nutarimas dėl socialinių stipendijų aukštųjų mokyklų studentams skyrimo ir administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo):

- yra iš nepasiturinčių šeimų ar vieni gyvenantys asmenys, turintys teisę gauti arba gaunantys socialinę pašalpą pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą;
- turi teisės aktų nustatyta tvarka nustatytą 45 procentų ar mažesni darbingumo lygį arba sunkų ar vidutinį neįgalumo lygį;
- yra ne vyresni kaip 25 metų ir jiems iki pilnametystės įstatymų nustatyta tvarka buvo nustatyta globa (rūpyba) arba jų tėvai (turėtas vienintelis iš tėvų) yra mirę.

• Sąlygos teisei į piniginę socialinę paramą nustatyti (LR piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, 8 straipsnis):

- Asmenys mokosi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą arba studijuoja aukštojoje mokykloje (studentai), įskaitant akademinių atostogų dėl ligos ar nėštumo laikotarpį, kol jiems sukaks 24 metai ir laikotarpiu nuo bendrojo ugdymo programos baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos, bet ne ilgiau, negu jiems sukaks 24 metai;

Pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ studentas turi teisę keisti studijų programą ir (ar) studijų formą išlaikant valstybės finansavimą, šiais atvejais su lydinčiomis pasekmėmis:

- Keisti studijų formą ir (ar) studijų programą toje pačioje studijų krypčių grupėje toje pačioje ar kitoje valstybinėje aukštojoje mokykloje, nekeičiant studijų programos rūšies (universitetinių, koleginių studijų), galima ne anksčiau kaip baigus pirmųjų studijų metų pirmąjį semestrą asmenims, studijuojantiems pagal pirmosios, antrosios studijų pakopos, vientisųjų ir profesinių studijų programas (išskyrus asmenis, studijuojančius pagal rezidentūros studijų programas).

- Keisti studijų formą ir (ar) studijų programą toje pačioje studijų krypties grupėje toje pačioje ar kitoje aukštojoje mokykloje, nekeičiant studijų programos rūšies (universitetinių, koleginių studijų), galima ne anksčiau kaip baigus pirmuosius studijų metus asmenims, gaunantiems studijų stipendiją, studijuojantiems pagal pirmosios, antrosios studijų pakopų ir vientisųjų studijų programas.
- Studijų programą ir (ar) studijų formą keičiantis studentas nepraranda likusios valstybinio studijų finansavimo dalies, bet ne didesnės negu tos, kurią keičia, studijų programos norminė studijų kaina:
  - Studijų stipendiją gaunančiam studentui, keičiančiam studijų programą ir (ar) studijų formą, išlieka studijų stipendija, bet ne didesnė už keičiamos studijų programos ir (ar) studijų formos norminę studijų kainą dydžio; jeigu studijų stipendija yra mažesnė už aukštosios mokyklos nustatytą studijų kainą, studijų kainos skirtumą nuo semestro pradžios apmoka studijų programą ir (ar) formą keičiantis studentas.
  - Jeigu pageidaujamos studijų programos kaina ne didesnė už studijų programos, kurią keičia, kainą, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis apmokama aukštosios mokyklos nustatytą studijų programos kainą.
  - Jeigu pageidaujamos studijų programos ir (ar) studijų formos kaina ne didesnė už studijų programos, kurią keičia, kainą, studijų stipendiją gaunančiam studentui Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis apmokama aukštosios mokyklos nustatyta studijų programos ir (ar) studijų formos kaina.
  - Studijų formą keičiančiam studentui išlieka stojimo metu pasirinktos studijų formos kaina ir finansavimo trukmė.
  - Studijų programą keičiančiam studentui išlieka valstybinis studijų finansavimas visai pasirinktos studijų programos trukme. Studijų procesas turi būti pritaikytas pagal studento turinčio negalią poreikius.

- Aukštosios mokyklos infrastruktūra turi būti pritaikyta taip, kad kiekvienas studentas galėtų kokybiškai patekti į bet kurią aukštosios mokyklos patalpą be jokios pagalbos ir naudotis visomis aukštosios mokyklos suteikiamomis paslaugomis (įskaitant elektroninius išteklius) studentams. (Neįgaliųjų teisių konvencija)

- Kiekvienoje aukštojoje mokykloje turi dirbti asmuo, atsakingas už studentų su negalią reikalus, į kurį studentai galėtų bet kuriuo metu kreiptis. (Neįgaliųjų teisių konvencija).

Teisė į dalyvavimą aukštosios mokyklos sprendimų priėmimo procese

- Aukštosios mokyklos tarybą sudaro 9 arba 11 narių. Konkretus aukštosios mokyklos tarybos narių skaičius nustatytas aukštosios mokyklos statute. Vieną narį skiria ir atšaukia studentų atstovybė savo nustatyta tvarka, jeigu jos nėra, – visuotinis studentų susirinkimas (konferencija), kiti akademinės bendruomenės nariai senato (akademinės tarybos) nustatyta tvarka renka ir atšaukia atitinkamai ne daugiau kaip 4 arba 5 narius, priklausančius aukštosios mokyklos personalui. Senato (akademinės tarybos) nustatyta tvarka renkami ir atšaukiami atitinkamai 4 arba 5 nariai, nepriklausantys aukštosios mokyklos personalui ir studentams, iš jų vienas narys – studentų atstovybės savo nustatyta tvarka. Šie 3 arba 4 nariai atrenkami viešo konkurso būdu. Tarybos nariai renkami atskirai į kiekvieną iš atitinkamai 8 ar 10 vietų, senato (akademinės tarybos) apibrėžtų atsižvelgiant į skirtingus aukštosios mokyklos interesus. Tarybos sudėtį viešai skelbia senato (akademinės tarybos) pirmininkas. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 27 straipsnio 3 punktas).

Senato (akademinės tarybos) nariais gali būti universiteto (kolegijos) akademinės bendruomenės nariai, universiteto (kolegijos) administracijos nariai, patenkantys į senatą (akademinę tarybą) pagal pareigas, taip pat kitų mokslo ir studijų institucijų mokslininkai, dėstytojai ir pripažinti menininkai. Studentų skiriami atstovai turi sudaryti ne mažiau kaip 20 procentų senato (akademinės tarybos) narių. Studentų atstovus į senatą (akademinę tarybą) skiria studentų atstovybė, o jeigu jos nėra, – visuotinis studentų susirinkimas (konferencija). Profesoriaus ir vyriausiojo mokslo darbuotojo pareigas einantis asmenys turi sudaryti ne mažiau kaip 20 procentų senato narių. Docento ir vyresniojo mokslo darbuotojo pareigas einantis asmenys turi sudaryti ne mažiau kaip 20 procentų senato (akademinės tarybos) narių.

Senato (akademinės tarybos) nariai pagal pareigas turi sudaryti ne daugiau kaip 10 procentų senato (akademinės tarybos) narių. Senato (akademinės tarybos) nariai pagal pareigas gali būti ir kitų mokslo ir studijų institucijų darbuotojai. Aukštosios mokyklos rektorius (direktorius) yra senato (akademinės tarybos) narys pagal pareigas. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 28 straipsnio 5 punktas).

- Studentų interesams aukštosios mokyklos ir jos padalinių valdymo organuose, patariamose ir ginčų sprendimo struktūrose atstovauja studentų atstovai, kuriuos skiria studentų atstovybė savo nustatyta tvarka, o jeigu jos nėra, – visuotinis studentų susirinkimas (konferencija). (LR Mokslo ir studijų įstatymo 30 straipsnio 1 punktas).
- Studentų atstovybė turi teisę išreikšti savo nuomonę visais studentams rūpimais klausimais ir aukštosios mokyklos statuto nustatyta tvarka pareikalauti dar kartą apsvarstyti aukštosios mokyklos valdymo organų priimtus sprendimus. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 7 punktas).
- Valstybinių aukštųjų mokyklų skatinamųjų stipendijų fondas sudaromas ir šios stipendijos skiriamos valstybinių aukštųjų mokyklų senatų (akademinių tarybų) nustatyta tvarka, suderinta su studentų atstovybe. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 82 straipsnio 3 dalis).
- Jeigu pagal krypties, dėl kurios priimtas sprendimas neakredituoti, studijas yra studijuojančių studentų, aukštoji mokykla, aukštoji mokykla egzilyje, filialas per 2 mėnesius (neįskaitant liepos ir rugpjūčio mėnesių) nuo sprendimo dėl krypties studijų neakreditavimo priėmimo dienos privalo: Ministerijai pateikti aukštosios mokyklos, aukštosios mokyklos egzilyje, filialo vadovo patvirtintus ir su studentų savivalda suderintus siūlymus dėl šių studentų tolesnių studijų galimybių. (LR Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo 25 straipsnio 3 dalis).

Užsienio studentų teisės ir garantijos

- Asmenys, išsilavinimą įgiję ne Lietuvoje turi teisę gauti akademinį pripažinimą, jį atlieka Studijų kokybės vertinimo centras. (Mokslo ir studijų įstatymas 52 straipsnis 13 dalis).
- Asmenys įgiję išsilavinimą užsienio šalių institucijose, teisės aktų nustatyta tvarka gali būti priimami konkurso būdu į valstybės finansuojamas studijų vietas Lietuvos aukštosiose mokyklose arba pretenduoti į studijų stipendijas, jeigu asmenys yra ES valstybių, EEE (Europos ekonominės erdvės) piliečiai arba jų šeimos nariai. Taip pat asmenys, turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvoje. (Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Nr. V-9, 2017-01-14, 1 skyrius 4 dalis)
- Visi antrosios pakopos, vientisųjų studijų taip pat dalinių studijų ar lituanistinių studijų užsienio studentai gali pretenduoti į studijų stipendiją arba stipendiją kartu su išmoka studijų kainai padengti, ši parama yra skiriama konkurso būdu. (Konkursą organizuoja Švietimo mainų paramos fondas, jį vykdo Tarptautinių studijų komisija) (V-690, 2016-06-11, II skyrius 9, 11 straipsniai).
- Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, jeigu jis: priimtas studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas) arba į doktorantūrą (LR įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties, 46 straipsnis, 1 punktas 1 dalis).
- Užsienietis studijų ar mokymosi laikotarpiu turi teisę dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę, išskyrus švietimo įstaigos ar mokslo ir studijų institucijos nustatytą vasaros atostogų laikotarpį. Šioje dalyje nustatytas darbo laiko apribojimas netaikomas užsieniečiams, studijuojantiems doktorantūroje. (LR įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties, 46 straipsnis, 2 punktas 4 dalis).

Užsienio lietuvių teisės ir garantijos Lietuvoje

Pagal Mokslo ir studijų įstatymą:

Užsienio lietuviai – Lietuvos Respublikos piliečiai, ne mažiau kaip 3 metus gyvenantys užsienyje, ir lietuvių kilmės užsieniečiai, jų vaikai, vaikaičiai, provaikaičiai. Lietuvių kilmės užsieniečiu laikomas užsienietis, kurio tėvai ar seneliai arba vienas iš tėvų ar senelių yra ar buvo lietuviai ir kuris pats laiko save lietuviu ir deklaruoja tai rašytiniu pareiškimu sprendimą priimančiai institucijai.

- Asmenys, išsilavinimą įgiję ne Lietuvoje turi teisę gauti akademinį pripažinimą, jį atlieka Studijų kokybės vertinimo centras. (Mokslo ir studijų įstatymas 52 straipsnis 13 dalis).
- Švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka gali būti skiriama parama Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose studijuojantiems užsienio lietuviams ir gali būti finansuojamos užsienio lietuvių, įgijusių išsilavinimą užsienyje, trumposios, pirmosios, antrosios ir trečiosios pakopos studijos. (Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas Nr. V-9, 2017-01-04, 1 skyrius 4 dalis).
- Užsienio lietuviams suteikiama teisė gauti stipendiją ir/ar socialinę išmoką priimti į pirmosios pakopos, vientisąsias, antrosios arba trečiosios pakopos studijas Lietuvos aukštojoje mokykloje. (Parama studentams rūpinasi Valstybinis studijų fondas, stipendijos dydis 3,25 BSI) (Nr. V-1160, 2016-12-27, II skyrius 10-20 straipsniai).

Tais atvejais, kai stipendijoms skirta suma mažesnė nei lėšų joms poreikis, pirmenybės teisę gauti stipendiją turi (prioriteto mažėjimo tvarka):

- Studentai iki 26 metų (įskaitytinai), kurių tėvai (turėtas vienintelis iš tėvų) ar globėjai (rūpintojai) yra mirę - 319 eurų.
  - Studentai iki 26 metų (įskaitytinai), kurių vienas iš tėvų ar globėjų (rūpintojų) yra miręs - 216 euras.
  - Studentai iki 26 metų (įskaitytinai), kurių bent vienas iš tėvų ar globėjų (rūpintojų) yra neįgalus - 232 eurai.
  - Studentai iki 26 metų (įskaitytinai) iš daugiavaikių šeimų, kuriose ne mažiau kaip 3 nepilnamečiai vaikai ar suaugusieji iki 26 metų (įskaitytinai) mokosi (studijuoja) pagal formaliojo švietimo programas - 203 eurų.
- Stipendija skiriama vienam semestru ir išmokama kas mėnesį. (Nr. V-1160, 2016-12-27, II skyrius 21-22 straipsniai).

Studentų savivaldos teisės

- Aukštosios mokyklos studentų interesams atstovauja studentų atstovybė. Studentų atstovybės nariais gali būti tos aukštosios mokyklos studentai. Studentų atstovybės valdymo organų narius – studentus – renka visuotinis studentų atstovybės narių susirinkimas (konferencija), remdamasis visuotinio, skaidrumo ir atvirumo principais. Studentų atstovybė savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu (toliau – Asociacijų įstatymas), jeigu šis įstatymas nenustato kitaip, taip pat aukštosios mokyklos statutu ir visuotinio studentų atstovybės narių susirinkimo (konferencijos) patvirtintais studentų atstovybės įstatais. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 1 dalis).
- Jeigu aukštojoje mokykloje studentų atstovybės nėra, į aukštosios mokyklos visuotinį studentų susirinkimą (konferenciją) aukštosios mokyklos fakultetų studentai deleguoja atstovus, balsų dauguma išrinktus fakultetų studentų visuotiniuose susirinkimuose (konferencijose). Visuotinis studentų susirinkimas (konferencija) sušaukiamas ir sprendimai priimami aukštosios mokyklos nustatyta tvarka, remiantis visuotinio, skaidrumo ir atvirumo principais. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 2 dalis).
- Visuotinis studentų susirinkimas (konferencija) yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja daugiau kaip pusė visų studentų (visų delegatų). Visuotinio studentų susirinkimo (konferencijos) sprendimai laikomi priimtais, jeigu už juos balsuoja daugiau kaip pusė dalyvavusių studentų. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 3 dalis).

- Studentų atstovai deleguojami į aukštosios mokyklos valdymo ir kitus organus remiantis visuotinio, skaidrumo ir atvirumo principais ir tvarka, kuri nustatoma studentų atstovybės įstatuose ir kituose studentų atstovybės veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose. Studentų atstovai dalyvauja aukštosios mokyklos valdymo organų veikloje sprendžiamojo balso teise. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 4 dalis).
- Studentų atstovybė turi teisę gauti informaciją ir paaiškinimus iš aukštosios mokyklos ir jos padalinių visais studijų ir su studijomis susijusiais klausimais. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 5 dalis).
- Aukštoji mokykla aukštosios mokyklos tarybos nustatyta tvarka remia studentų atstovybę ir kitas studentų organizacijas, skiria patalpas ir lėšų jų veiklai finansuoti, taip pat skiria lėšų studentų kultūros, sporto ir visuomeninei veiklai. Studentų atstovybė ir kitos studentų organizacijos atsiskaito už aukštosios mokyklos skirtas lėšas. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 6 dalis).
- Studentų atstovybė turi teisę išreikšti savo nuomonę visais studentams rūpimais klausimais ir aukštosios mokyklos statuto nustatyta tvarka pareikalauti dar kartą apsvarstyti aukštosios mokyklos valdymo organų priimtus sprendimus. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 7 dalis).
- Studentų atstovybė viešai skelbia visuotinio studentų susirinkimo (konferencijos) patvirtintą metinę veiklos ir finansinę ataskaitą. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 8 dalis).

- Studentų atstovybių ir kitų studentų organizacijų veiklai teisės aktų nustatyta tvarka gali būti skiriama lėšų iš valstybės biudžeto. (LR Mokslo ir studijų įstatymo 63 straipsnio 9 dalis)
- Aukštosios mokyklos, aukštosios mokyklos egzilyje, filialo siūlymus svarsto švietimo, mokslo ir sporto ministro sudaryta komisija iš Ministerijos, Lietuvos aukštųjų mokyklų ir studentų atstovybių atstovų, aukštųjų mokyklų socialinių partnerių, kuri ne vėliau kaip per 3 mėnesius priima sprendimą dėl tolesnių studijų galimybių. Apie priimtą komisijos sprendimą Ministerija informuoja Centrą ir aukštąją mokyklą. Atsižvelgdamas į komisijos sprendimą, Centras priima sprendimą dėl krypties studijų akreditavimo termino pratęsimo ir akreditavimo termino trukmės arba neakreditavimo. (LR Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo 26 straipsnis).

Tarptautiniuose dokumentuose reglamentuojamos ar deklaruojamos studentų teisės bei garantijos

Pagal Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės (ESG), patvirtintas Ministrų konferencijoje Jerevene:

- Mokslo ir studijų institucijos bei kokybės užtikrinimo agentūros ESG remiasi kaip pamatiniu vidinių ir išorinių aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sistemų dokumentu (Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės (ESG), patvirtintos Ministrų konferencijoje Jerevene)
- Mokslas yra grindžiamas šiais principais: suderinamumo su Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis. (Mokslo ir studijų įstatymas, 3 straipsnis, 19 dalis).
- Kiekviena aukštoji mokykla privalo turėti vidinę studijų kokybės užtikrinimo sistemą, grindžiamą Europos aukštojo mokslo erdvės studijų kokybės užtikrinimo nuostatomis ir pačios aukštosios mokyklos patvirtinta veiklos kokybės gerinimo strategija, numatyti veikimo būdus ir priemones, padedančius užtikrinti jos teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybę. (Mokslo ir studijų įstatymas, 41 straipsnis).
- Dėl didesnio aukštojo mokslo prieinamumo aukštosios mokyklos gali pasinaudoti vis didėjančia individualios patirties įvairove. Ši įvairovė ir augantys lūkesčiai verčia iš esmės keisti veiklos pobūdį. Tai reikalauja daugiau į studentą orientuoto mokymo ir mokymosi metodų, lanksčių mokymosi būdų taikymo ir kompetencijos, įgytos studijuojant ne pagal formaliąją studijų programą, pripažinimo.

- ESG pagrįstos šiais keturiais kokybės užtikrinimo EAME (Europos aukštojo mokslo erdvėje) principais:
  - už mokslo ir studijų institucijų teikiamų paslaugų kokybę ir jos užtikrinimą pirmiausia yra atsakingos jos Pačios;
  - užtikrinant kokybę, atsižvelgiama į aukštojo mokslo sistemų, institucijų, programų ir studentų įvairovę; kokybės užtikrinimas padeda plėtoti kokybės kultūrą;
  - užtikrinant kokybę, atsižvelgiama į studentų, visų kitų suinteresuotųjų šalių ir visuomenės poreikius bei lūkesčius.
- Studijų programos yra aukštųjų mokyklų misijos mokytį pagrindas. Programos:
  - sukurtos įtraukiant studentus ir kitus dalininkus;
  - parengtos taip, kad užtikrintų sklandų studento tobulėjimą siekiant studijų tikslų;
  - apibrėžia numatomą studento darbo krūvį, pavyzdžiui, ECTS kreditais;
- Mokslo ir studijų institucijos turėtų pasirūpinti, jog studijų programos būtų įgyvendinamos taip, kad skatintų studentus aktyviai dalyvauti studijų procese, o studentų vertinimas atspindėtų šį požiūrį.
- Mokslo ir studijų institucijos turėtų nuosekliai taikyti iš anksto apibrėžtas ir viešai skelbiamas taisykles, apimančias visą studijų ciklą, t. y. Studentų priėmimą, studijų eigą, pripažinimą ir diplomų išdavimą.
- Mokslo ir studijų institucijos turi skelbti aiškia, tikslia, nešališką, naujausią ir lengvai prieinamą informaciją apie savo veiklą, įskaitant studijų programas .

- Mokslo ir studijų institucijos turi stebėti ir reguliariai vertinti savo studijų programas, kad būtų įgyvendinti išsikelti tikslai ir patenkinti studentų bei visuomenės poreikiai.
- Mokslo ir studijų institucijos turi turėti tinkamą finansavimą mokymo ir mokymosi veiklai plėtoti ir pasirūpinti adekvačiais bei lengvai prieinamais studijų ištekliais ir parama studentams.

ŠALTINIAI

- Dėl užsieniečių teisinės padėties
MSĮ
- Vyriausybės nutarimas Nr. 149
VSF direktoriaus įsakymai
SKVC direktoriaus įsakymai
- LR Darbo kodeksas
- LR Civilinis kodeksas
- LR Sveikatos draudimo įstatymas
VMI išaiškinimai
- LR Transporto lengvatų įstatymas
- LR įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties
- LR nutarimas dėl socialinių stipendijų skyrimo ir administravimo tvarkos aprašo
- LR Vyriausybės nutarimas dėl finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems
aukštosiose mokyklose
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG

Lietuvos Studentų Sąjunga
Adresas: A. Vivulskio g. 36, 2 a.
LT-03114 Vilnius
Tel. nr.: (5) 2685330
Faks. nr.: (5) 2611797
www.lss.lt
info@lss.lt